

ב. קצים

(1) דברי רבותינו נשיאינו – תניא פל"ז :

והנה תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, כי הגורם שכר המצוה היא המצוה עצמה . . (שם ע' 94) בהתגלות כבודו – וראו כל בשר יחדיו ויופיע עליהם בהדר גאון עוזו וימלא כבוד ה' את כל הארץ.

ביאור הדברים – בד"ה פזר נתן תרמ"ב (הובא בד"ה באתי לגני תשי"א אות ה' 1) :

הגילוי הזה יאיר ויתגלה לעת"ל בעולם התחתון, ועכשיו הוא להוסיף אורות באצי", והיינו שנמצא האור באצי" לצורך העולם התחתון, וכמונח בקופסא².

(2) דברי הרבי: לקו"ש חכ"ט שבת חזון ע' 14 מבאר, שהאור מאיר ב"מעשינו ועבודתו" של זמן הגלות :

יש לבאר בעומק יותר הסיפור במדרש, שכשמע ערבי (בשעת חורבן הבית) איך ש"צעקה פרתו" של יהודי, אמר לו שהביהמ"ק נחרב; ותיכף ממש לאח"ז כש"הפרה צועקת פעם אחרת" – אמר לו, ש"נולד מושיעיהם וגואלן של ישראל",

די"ל שבפנימיות הכוונה היא לא רק שנולד אז משיח, אלא יתירה מזו, שחורבן הבית והגאולה ובנין ביהמ"ק אינם בהפסק זמן, בהפסק רגע ביניהם, אלא תיכף ממש לחורבן ה' בעוה"ז למטה בארץ ישראל עצמה – התחלת הגאולה, נולד מושיעין,

בגלוי נרגש אצל יהודי ענין החורבן, ובמילא – הלכות ט' באב וכו' – אבל ענינם (של תעניות וט"ב בפרט) – הוא הרי להביא לתשובה, כדי שהגאולה ובנין המקדש תבוא ע"י תשובה ועבודת ישראל בפועל.

(שם ע' 15) : וכנ"ל – זה לא רק בענין החורבן והגלות כמו שהם מצד למעלה, מצד הקב"ה, אלא גם בעבודה של יהודי. עד – צעקה פרתו אפילו בהמה, כאן למטה,

ויתירה מזו, בלשון אדה"ז "תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות". וכיון שהגילויים ועניני הגאולה באים ע"י "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות", מובן, שהגילויים וענינים הם מן המוכן, הם "כאן" במעשינו ועבודתנו³.

בעיני בשר לא רואים את זה, אבל צדיקים ונשיאי ישראל שיש להם עיניים בהירות רואים הם בגלות גופא (בין בירידה וחושך הגלות ובין במעשינו ועבודתנו) ענין הגאולה שבוה.

(שם אות ט') : ע"פ הנ"ל יש לבאר דבר תמוה בנוגע לענין הקצין : איתא בגמרא "תיפח רוחם של מחשבי קצין". אבל לפועל מצינו ריבוי קצים – נוסף על חז"ל בגמרא, גם מגדולי ישראל שלאחר זמן הש"ס בכל הדורות.

ע"פ הנ"ל י"ל בדא"פ – מאחר שהצדיקים רואים בכל זמן משך הגלות איך שהעבודה בכל יום ורגע דהגלות כוללת בתוכה ומביאה את עניני הגאולה, ולאחר כל יום וכו' בגלות רואים הם את ההוספה בהגילויים והעליות של הגאולה (רכוש גדול), עד שההוספה מתקבצות יחד ונעשה מצב של שלימות בההוספה – לכן גילו זמן השלימות – שנת הקץ.

¹ ע"פ ד"ה ארדה נא תרנ"ח, ע' ל"ג. ע"י המצוין בד"ה ויגש אליו יהודה (מלוקט ה') הע' 48, לקו"ש חכ"ח ע' 289 הע' 97, ד"ה נתת ליראך נס להתנוסס תשי"ב (הנחה בלתי מוגה, קטע ג' רד), וע"י מאמרים מלוקט א' ד"ה אתה הראת ע' תס"א אות ז'.

² ע"י סה"מ תרכ"ז ס"ע תל"ג:

בד"כ ההמשכה שנמשכת ע"י התומ"צ מעשיות הוא להוסיף אורות באצי", אמנם תוס' זה נשאר טמון וסתום בעולם שזהו כמשל השפע צדקה שכבר ניתן מן המשפיע רק שהיא סגורה בתיבה שיש בה מנעול וא"א לפותחה וליקח מה שבתוכה, הרי השפע ניתנה בשלימות מן המשפיע רק שהמקבלי א"א ליקח אותה מפני ההסגר, וא"כ לא יקרא הסגר זה בשם צמצום כלל מאחר שכבר הופרשו מיד הנותן והם כבר מונחי הפקר לכל מי שירצה בהם כו'. אך ענין ההסגר הוא אסיפת וקיבוץ השפע להיות שמורה וצפונה דוקא אין הכוונה בזה מניעת השפע אדרבה הוא חסד אמיתי לתועלת המקבל שימצא מנוח לאחר זמן כשיצטרך אליו אז ימצא מנוח בנפשו, ונמצא כי נתנית השפע בתיבה זו היא יותר חסד מאם היו נותנים לו מיד ליד כו'.

³ ע"י ד"ה אשה כי תזריע מלוקט ד', הע' 22:

כמוכן גם המבואר בתניא רפ"ז, שהגילויים דלעתיד תלויים "במעשינו ועבודתנו". כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה, כי בעשייתה ממשך כו', היינו, שהעשי' היא לא הקדמה וסיבה להמשכה הבאה מצד למעלה, אלא שהעשי' היא הממשכה.

שאוהזים בההוספה ומתקרבים להשלמות דההוספה, דהגילוי הנעלה יותר – ובמילא עבודת בני" בהזמן שבין גילוי הקץ ויום הקץ – צריכה להיות בהתאם לשלימות הגילוי הזה, כדי שזה יבוא ע"י עבודתם בפועל.

.. הרי צדיקים גדולים הרואים את העלי' הגדולה ורכוש גדול שישאל כבר הגיעו אליהם בזמן זה .. הם צריכים לגלות זאת, כהתעוררות לתוספת בעבודת השם ונתינת כח ע"ז.

3) בדומה לזה: בנוגע לענין התפלה – עי' ד"ה ויגש אליו יהודה, מאמרים מלוקט ח"ה ע' קל"א אות ו' :

מבאר בדרוש דהצ"צ .. שבתפלת יחיד, אפשר שההשפעה (מילוי הבקשה) תהי' בהעלם, והמעלה דתפלת ציבור היא שההשפעה היא בגילוי.

ולהעיר שבכמה דרושים, מבואר שבתפלת יחיד אפשר שההשפעה תישאר למעלה ולא תומשך למטה, ובדרוש הנ"ל דהצ"צ מבואר שההשפעה (גם בתפלת יחיד) נמשכת למטה, אלא שאפשר שתהי' בהעלם⁴. ויש לומר, דכיון דהבקשה דתפלה היא שתושפע ההשפעה למטה (לרפאות החולים ולברך השנים), לכן, גם כשמשיכים לו ההשפעה שביקש אבל ההשפעה אינה נמשכת למטה, תפלתו היא ברכה לבטלה, ומזה מוכח, שבכל תפלה, גם בתפלת יחיד נמשכת ההשפעה למטה אלא שאפשר שתהי' בהעלם⁵.

בנוגע לכל עניני תומ"צ – עי' לקו"ש חכ"א וארא בסופו ע' 51 :

כל יהודי בכל מצב שהוא, בודאי עשה כמה וכמה מעשים טובים, כדברי חז"ל "מלאים מצוות כרימון". וכיון שכל מעשה טוב, ואפילו מחשבה טובה, משפיעים על העולם כולו, כדברי הרמב"ם: הכריע את עצמון ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה – יוצא, שכל יהודי מקבל "תשועה והצלה" מכל אחד ואחד מישראל⁶.

עפ"ז מובן מ"ש בלקו"ש ח"ה ע' 178 :

.. הפעולה של יצי"מ צריכה להימשך באופן תמידי, גם עתה, ואילו תיפסק פעולה זו ח"ו היינו שוב במצב של "משועבדים היינו לפרעה במצרים" – כי בכל חיבור של ב' הפכים, צריכה הפעולה שיצרה החיבור להימשך בתמידות⁷.

(הע' 24 שם): וכן הוא בכל הנסים שהנס הוא שינוי טבע הדבר.

ומה דביטול הגזירה דתחתונים לא יעלו למעלה שבמתן-תורה אינה פעולה תמידית (בשוה"ג: ומ"ש "נותן התורה לשון הוה – הו"ע אחר. עיין בד"ה ועשית חג שבועות תש"ה ובהמאמר שלאחריו) – אף שחיבור עליונים ותחתונים

⁴ ז"ל בדרוש הצ"צ אוה"ת ענינים ע' קכ"ב:

לכאורה צ"ל ענין תפלת יחיד שאומר רפאינו ואף שבגשמיות לא נתרפא או מחי' המת' ואף שאינו נתקיים ואיך תקנו אכנה"ג שיהי' ח"ו ברכה לבטלה.

אך הענין הוא שמכל תפלת ישראל מעוררים וממשיכי' למעלה בודאי הכל, אך כשרבי' מבקשים ומתפללים יורדת ההמשכה למטה מהעלם לגילוי, אבל כשיחיד מתפלל יכול להיות נשאר' ההמשכה למעלה בהעלם ואינו יורד' למטה לגילוי מפני ריבוי המסכי' המבדילים .. ואינו יכול לבוא לידי גילוי לכן נשארה ההמשכה למעלה בהעלם ונק' מתן בסת"ר פי' שהמתנה נשארה בסתר והוא כמו למשל שנותני' צדקה אך שנותני' אותה בכלי סגור, והנה אף שהמתנה היא בשלימות הכלי אך הכלי היא סגור ומסוגר ואינו מתגלה לו מהעלם לגילוי אבל המתנה היא יש בהכלי בשלימות רק שאינו יכול ליקחה לגילוי מפני המסך של הכלי כן בתפלת יחיד באתערותא דלתתא בודאי מעורר וממשיך אתערותא דלעילא ושכר מצוה היא המצוה עצמה שנשאר למעלה אך אינה יורדת למטה לגילוי מפני המסך המבדיל כנ"ל ונק' מתן בסתר מתן בסתר לכן אין נק' תפלת שוא ח"ו כי בודאי המשיך עליו בחי' רפואה או בחי' תחי' המת' אבל לירד ולהתגלות א"א מטעם הנ"ל (והוא כמו שיש חיות הראש ברגל רק שהיא בהעלם כן שכר המצוה היא עתה בהעלם).

דיוקו של הרבי הוא מהלשון "העלם" שאינו ברבים מדרושים האחרים, ואולי עד"ז גם מהלשון "למטה בגילוי" וכן ממילים האחרונות "והוא כמו שיש חיות הראש ברגל רק שהיא בהעלם".

⁵ ועי"ש המשך הדברים.

⁶ לכאורה י"ל, שהכוונה בזה שכל פעולה טובה מוסיפה במנין הזכויות כך כשיגיעו לסכום דמחצה על מחצה ויעשו עוד פעולה יפעלו "תשועה והצלה", ברם אין משמעות הלשון כך, אלא שכל פעולה פועלת "תשועה והצלה" בפועל. וא"כ צ"ל שהכוונה היא, שכל פעולה פועלת "תשועה והצלה" בפועל, רק שלא דוקא שה"תשועה והצלה" בגלוי.

ואף שברמב"ם הוא בלשון ספק, עי' שיחת ש"פ חגה"ש תש"ג אות ו' (על מאמר רשב"י "ראיתי בני עלי' והן מועטין כו' אם אלף הן כו'") :

"אם אלף כו' אם מאה כו'" עד "אם חד הוא" – שאין זה ספק, אלא חילוקי דרגות, דכיון שלימוד התורה (הוראה) הוא מא"ב ועד פס"ד למעשה, וסדר העבודה הוא מן הקל אל הכבד, אי-אפשר להתחיל העבודה באופן ד"חד הוא", כי אם, באופן ד"אלף הן כו' מאה הן כו' שנים הן כו'", שהולך וניתוסף במיעוט ושליטת ההתחלקות והריבוי וההתקרבות לאחדות, בעליו אחר עליו עד להדרגה ד"חד הוא".

⁷ ובע' # 38 שם :

וכמו זריקת אבל מלמטלמ"ע, דמכיון שהליכה זו של האבן הוא חיבור ב' הפכים [כי טבע האבן הוא לירד מלמטלמ"ט] – צריכה היא תמיד לכת הזורק.

הוא חיבור ב' הפכים, שאין לו [לכאורה] מקום בטבע הבריאה – היינו לפי שהתורה היא הכלי אומנות דבריאת העולמות (ב"ר רפ"א), ויתירה מזו: גם לאתר הבריאה "התנה הקב"ה עם מע"ב . . . אמ . . . מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתהו ובהו" (שבת פח, א) – הרי א"א שהבריאה תנגד להענין דמ"ת, ואדרבה – טבע הבריאה עצמו דורש הענין דמ"ת, מכיון שעי"ז דוקא הוא קיומה⁸.

⁸ עי' אריכות הביאור בזה לקו"ש ח"ט ע' 191 ואילך. ועי"ש הע' 47 שם החילוק שבין תנאי התנה הקב"ה עם מעש"ב שיעשו רצון הצדיקים (דהיינו, הנהגה נסית ע"ד כמו קרי"ס) לזה שהבריאה נבראה בשביל התורה ובשביל ישראל:

ואף שבאם לא יתקיים התנאי מתבטל המעשה מעיקרא [וראה בארוכה – לענין התנאי דקרי"ס (לאיתנו – לתנאו, לתקפוק) – לקו"ש ח"ו שם] – מ"מ, ה"ז כמו דבר שני המבטל את המעשה.